

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 324
אייר תשפ"ב

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

בשיעור גובה הלחי כלפי הקרקע שלפניו, "ל שעכ"פ העמוד שלפני הלחי אינו נפסל בכך, כי הוא ארוך כמה מטרים ויש בו גובה י' גם כלפי הקרקע הגבוהה [ובנוסף הוא מתחיל מהאדמה ואינו תלוי בגובה, ואכמ"ל], לכן יש להכשיר את צוה"פ לפחות מדין העמוד, ובשביל ההידור שיהא לחי [לצורך חשש דגנדו החוט מעט ולדין חוט שוקע מעט כידוע], יש לסמוך שנשאר גובה בלחי לשיעור רח"ג, ולשבת הבאה יוסיף להדר ולדאוג שיזיז את הסלעים.

סיוע מוקד העירובין להקמת עירוב שכונתי לקהילות בערי הפריפריה
בתקופה זו שוקדים במוקד העירוב על סיוע לקהילות המתפתחות בערי הפריפריה להתארגן להקים עירובים שכונתיים. אין צורך להאריך בגודל הנחיצות של הדבר, כל מי שקצת יודע כמה קולות צריכים להקל בעירובים העירוניים, וכמה מתוכם לא מצליחים לעמוד אפילו בדרישות ההלכתיות אפילו מתוך מה שהם מציבים לעצמם, מבין כמה חשוב להקים עירוב פנימי שיבא שמירת שבת לקהילה. למרות שבערי הפריפריה יש גם מגבלות לעירובים הפנימיים, ולא ניתן להגיע לרמת ההידור שיש בערים החדריות, בכל זאת הורו רבותינו שיש להשקיע את כל המאמצים לעשות עירוב פנימי, כי הפער בינו לבין העירוב העירוני הוא גדול מאוד. וכמובן שגם לאחר הקמת העירוב ישאל כל אחד כיצד ראוי לו לנהוג לעצמו, וכיצד לנהוג עם בני ביתו, אלא ששידוע המצב ברוב המקומות שבני המשפחות מטלטלים בלית ברירה בעירוב העירוני, ולכן בודאי שזכות גדולה היא לעשות להם את העירוב הפנימי.

בימים אלו עסקנו בשתי ערים בצפון שיש בהם קהילות גדולות של ציבור בני תורה, ונפגשנו עם אברכים שגרים בהם ומועונינים לזכות שיהיה להם עירוב, אלא שהם צריכים סיוע רב. אחת מהקהילות שהגענו, היא בשכונת קרית שמואל, במרכז העיר טבריה, שיש בה כעת מאות משפחות, וגם כמה כוללים של ציבור בני תורה, והיא הולכת ומפתחת ומתרחבת. לפני כמה שנים ערכנו סיוע ראשוני עם תכנית כללית, וכעת שגדל הביקוש הגענו שוב והסתובבנו במשך שעות רבות יחד עם קבוצת אברכים, לבדוק כיצד ניתן להקים את העירוב. בסיוע שמנו דגש על הנתונים ההלכתיים שנדרשים כדי שיהיו מחיצות כשרות וחזקות שהעירוב יהיה מהודר, יחד עם החלק הטכני והמקצועי היכן ניתן לחבר את עמודי העירוב, בשילוב ההתחשבות בהסכמת התושבים הגרים בסמוך, שהעמוד לא יפריע להם ולא ימנעו את עשיית העירוב. הדברים האלו דורשים הרבה נסיון בהתמודדות עם אתגרים כאלו בעיר מעורבת, והרבה סייעתא דשמיא שנצליח להסתדר עם כולם. סיימנו את הסיוע בשעת לילה עם תפילה לה; שנזכה בקרוב להעמיד את העירוב על תילו.

סיוע ארוך עם האברכים לתיאום הקמת עמודי העירוב בטבריה
בשלב זה ערכנו מפת תכנית משורטטת, עם הכמויות והעלויות, ומסרנו לאברכים שגרים בשכונה שיפעלו לסדר את הסכמת השכנים. האברכים שקיבלו את התכנית, נרתעו לא מעט מהסכום הנדרש עבור הקמת העירוב. אמנם מדובר בסכום הגיוני לעירוב של שכונה, אבל כעת אין הרבה בני תורה שמבינים את הצורך להתאמץ בשביל כך. האמת היא שבשכונה כזו העירוב אינו רק בשביל אלו שגרים בתוכה כל השנה, אלא זה גם עבור אלפי משפחות חרדיות שמתארחות שם במשך השנה. בפרט בחודשי הקיץ אנו מקבלים עשרות טלפונים כל שנה, מאברכים ששכרו צימרים ודירות במיטב כסף, ולאחר שעלו לאוטובוס או הגיעו לדירה, נזכרו שצריך לשאול על העירוב. במוקד העירוב משיבים על כך, שבינתיים אין יותר מאשר העירוב העירוני של כל העיר, והאברך ניצב במצוקה קשה,

שאלה שהגיעה אלינו מהעירוב של העיר ביתר

השבוע נפתח את הגליון בשאלה שהגיעה אלינו מהרב דוד הרשלר שליט"א, האחראי על העירוב בעיר ביתר. עיר זו היא אחת מהערים הבודדות שהעירוב העירוני בנוי ומתוחזק ברמה של עירוב שכונתי, עם עמודים ישרים וחוטמים מתוחים, ועם לחיים המהדרים את כשרות העירוב, וכן ללא מחיצות תחת צורות הפתח, ועוד דברים שמהווים הבדל כשרותי בין העירובים העירוניים לעירובים השכונתיים, [מלבד הבדלים הנוספים שיש בתוך הקטגוריות עצמם, בין העירובים השכונתיים זה לזה, ובין העירובים העירוניים זה לזה].

ביום שישי שלח האחראי תמונה ממקרה שהוא גילה בבדיקת העירוב, באחת מצורות הפתח של העירוב, סמוך לעמוד וללחי, הניח הקבלן סלעים גדולים מאוד, שכל אחד שוקל מאות קילו. במצב כזה הוא יודע שהוא צריך לפנות את הד' טפחים הסמוכים ללחי, וגם את הקו שלאורך חוטי העירוב, שלא יהיו בו דברים גבוהים שהם כמחיצה, כדי שהצוה"פ תהיה מהודרת. אבל כעת שמדובר בסלעים כה גדולים וכבדים, הוא לא יכול לפנות אותם, ולכן בא בשאלתו האם מחויבים להתאמץ למצוא פתרון להביא טרקטור שיזיז אותם, או שמא הם לא במצב שפוסלים את העירוב.

שני דינים בסלעים המונחים תחת צורת הפתח

והנה במקרים אלו צריך לשים לב לדון מצד שתי הלכות, א. מדין מחיצה תחת צורת הפתח, ב. מדין מקום פנוי ליד שטח העמוד. מצד הדין הא' של מחיצה, צריך לבדוק האם הסלעים האלו נחשבים למחיצה. אמנם ביחד הם מגיעים לגובה י' טפחים, אל לאחר שמתבוננים בתמונה ניתן להבחין שהסלעים אינם מונחים מסודר זה על זה, אלא הסלע העליון מונח על אמצע הסלע התחתון, ונוצר כעין מדרגות, וכיון שלגבי מחיצה שיש בה מדרגה רחבה ד' טפחים בתוך גובה י', אמרין שהמדרגה מונעת את הצטרפות החלקים, כמבואר בדברי התרומת הדשן שנפסקו להלכה ברמ"א (סי' שנ"ח ס"ב) לגבי ביטול מחיצה של קרפף שאינו מוקף לדירורים, א"כ גם כאן אין לסלעים אלו דין מחיצה, וממילא אינם פוסלים את צורת הפתח. ואע"פ שיוצא שכביכול האבנים יוצרים שהקרקע באמצע הפתח נעשית גבוהה [למעלה מגובה הלחיים], אין כאן חיסרון כלל.

סלעים גדולים שהונחו לפני הלחי של העירוב

הנושא הב' הוא שצריך שיהיה שטח ד' לפני העמוד. דין זה נובע מצירוף של כמה מקורות בהלכה, שהעמוד צריך שיהיה בו גובה י' טפחים (ש"ע סי' שס"ב ס"א, וסי' שס"ג ס"ז), ושיעור י' טפחים הוא לפי הקרקע שעליה הוא עומד שהיא קרקע הפתח, וגודל שטח הקרקע הקובע לענין זה הוא לפי הקרקע שתחתיו ולפניו עד ד' טפחים (כמ"ש רש"י בעירובין דף ה. שזה שיעור רשות המינימלי, וכן מבואר בחזו"א בכמה מקומות), וכאן האבנים שמונחים לפניו מתבטלים לקרקע, ונחשב שהקרקע גבוהה (ע"פ סי' שנ"ח ס"ב), וא"כ צריך שיהיה בלחי שיעור י' טפחים ביחס לקרקע של האבנים. אבל זה דוקא אם האבנים נמצאות בתוך ד' טפחים ללחי, משא"ל אם יש רווח ד' טפחים, שהוא כ' מ' לשיעור רח"ג, וכס' 400 לשיעור חזו"א, לא יהיה בעיה שיש אבנים בתוך הפתח, אפילו שהן מגביהות את קרקע הפתח שאינו סמוך ללחי [כל שאין גובה י' ברצף שיוצר מחיצה].

עוד השבנו לאחראי ששאל כמה הדבר נחוץ לתקנו, כיון שאינו יכול להזיז את הסלעים בעצמו אלא צריך לומר לקבלן שעובד שם שישלח את הטרקטור, וכעת ביום שישי כבר הלכו העובדים ואינו יכול להשיג טרקטור שיסלק את האבנים, האם צריך לעשות משהו חילופי לשבת זו. אבל לפי האמור שלא היה כאן דין מחיצה תחת צורת הפתח, אלא שהיה חסר

בסיוע עם האברכים להקמת עירוב בטבריה

הוא אף פעם לא היקל לאשתו וילדי לטלטל בעירוב עירוני, ומה יעשה כעת שהגיע לנופש חלומי ואינו יכול לצאת לטייל עם בנו הקטן. כשמתקשרים ביום שישי בצהריים, באמת אין מה לעשות, אבל עכשיו יש מה לעשות, יש לנו את ההזדמנות להיות שותפים במצוה המיוחדת, לתת מכספינו להקים עירוב לקהילה גדולה שאין לה עירוב פנימי, ולדאוג גם לבני משפחתנו או לקרובים שלנו שגיעו לשם לשבת, שיהיה אפשר לתת להם תשובה אחרת כאשר יתקשרו ביום שישי בצהריים, הם יוכלו לצאת בשבת [בשלב זה ע"י כלים ששבתו בחצר], ולטלטל כהלכה. לתושבי המקום אין את האפשרות להשיג את התקציב שעומד על סך 35,000 ש"ח, מוקד העירוב כבר השיג להם תרומה של כמה אלפי ש"ח, אך עדיין חסר סכום גדול. כאן התפקיד של כולנו לסייע, לא צריך לנסוע רחוק לעזור בעבודה פיזית, לא צריך שנערבב את הבטון או נמשוך בחוטים, רק נתמאץ לפנות למכרים שנו להשיג תרומה של 1900 ש"ח, עלות של צורת הפתח אחת, שהיא תעמוד לזכותנו תמיד, זכות כל בני הקהילה וכל המתארחים בה, ששומרים שבת בהידור כהלכה.

מחובר עדיין לעמוד הישן העקום, והחוט שממשיך לימין היה מחובר לעמוד החדש, וכדי לסגור את העירוב הוא חיבר עוד חוט של חצי מטר בין העמוד הישן לחדש. לכאורה זה אמנם חבל שהוא לא העביר את החוט הראשון לעמוד החדש, אבל בדיעבד אינו גרוע משאר העמודים העקומים שבישוב שלא החליפו אותם, וסמכו על המקילים בעמוד עקום.

אבל לאחר שהתקרבו ובדקנו אותם מקרוב, התברר שיש כאן דבר מיוחד, שהחיבור של החוט הקצר בין שני העמודים, אי אפשר להחשיבו כפתח. כי העמוד רגלי העקום היו בצד ימין, וראש העמוד נטה לשמאל למרחק מטר, לעומת זאת רגלי העמוד החדש היו בצד שמאל במרחק חצי מטר מרגלי העמוד הישן, וראש העמוד היה נוטה לימין, והעמודים היו כעין צורת X. במצב כזה צ"ע מהו הפתח, אם הפתח הוא המקום שנמצא למטה בין שני העמודים, הרי המשקוף בכלל לא שם, ועוד יותר

מזה שאינו שם, הוא גם במצב הפוך לגמרי, שלמטה הפתח הוא בין העמוד הישן שבימין לעמוד החדש שבשמאל, והמשקוף מתחיל מהעמוד החדש שבשמל וממשיך עוד שמאלה אחרי הפתח אל הראש הנוטה של העמוד שבימין, איך שייך להגדיר אותו כמשקוף של הפתח שאינו נמצא מולו כלל. לכן נראה שאי אפשר להכשיר אותו אפילו בדיעבד, וחיבים להעביר את החוט שקשור לעמוד הישן אל ראש העמוד החדש.

עמודי העירוב נטים לכאן ולכאן האם בניהם נחשב פתח

לשותפות שלך פתחנו קופה מיוחדת עם היעד המבוקש בתוך מערכת נדרים פלוס - בחיפוש "מוקד העירוב" פרויקט - הקמת העירוב "קרית שמואל טבריה" השלם לנו את היעד 35,000 הזכות שלך! ניתן לתרום בתשלומים, וכן במזומן ואנו נעדכן את היעד חדש! ניתן להנציח לעילוי נשמת על גבי העמוד של העירוב לתרומות ולמסירת שמות - מוקד העירוב 0548483320

בדיקת ישוב בעקבות פעילות ת"ח מלומדי השיעורים

במסגרת בדיקת העירובים בישובים, ביקרנו בישוב שיש בו אדם שבדוק את העירוב ומתקן את החוטים שנקרעים, ובכל זאת המצב הפתיע אותנו מאוד. במקרה זה הגענו בזכות אחד הת"ח שהשתתף בשיעורי העירובים למעשה שהתקיימו בעיר קרית גת בשנה שעברה, ומתוך הלימוד הוא בא לידי מעשה, הוא יצא לראות את העירוב בישובים קרובים לעיר, ובישוב זה הוא פנה לרב הישוב ועורר על בעיות מסוימות, ולאחר ששרב אמר שרוצה לתקן את העירוב קרא לנו לערוך בדיקה ורשימה מסודרת של כל הדברים, כולל הפתרונות הרצויים להכשיר את העירוב.

דלי הפוך שמשמש ראש לעמוד

באחד מהמקומות הראשונים שראינו היה דבר משעשע, באחד העמודים כנראה נשבר ראש העמוד, והאחראי עשה פתרון יצירתי כתחליף לראש העמוד. הוא לקח דלי גדול, הפך אותו, וחיבר לו בשני הצדדים ברזלים קטנים שיחזיקו את החוט כמו שעושים בראשי העמודים, הרים את הדלי על העמוד והניח את החוט על הדלי. כמוכן שהדלי רחב פי כמה מהעמוד, וממילא החוט שנמצא על קצה הדלי, אינו מעל העמוד.

דלי גדול בתיווך לראש העמוד

[יש שואלים מדוע אינו נחשב מעל העמוד, אולי נאמר שהדלי הגדול הוא המשך של העמוד, וכאילו העמוד מתרחב, והחוט שבקצה הדלי הוא מעל החלק הרחב שבעמוד. והנה התשובה לכך נלמדת מתוך לימוד דברי הפוסקים בדברים דומים, ואינו דבר המפורש בספרים, לכן קשה לציין כאן את המקור במפורש, אבל דין זה קיבלנו מכמה רבני העירובים כדבר מוסכם, ומ"מ נציין כאן קצת את יסוד הדברים. בפוסקים כתבו לדון בכל עמוד שהתעקם, האם נחשב שהחוט מהצד, כי אין העמוד כולו מתחתיו, אלא רוב העמוד בצד של החוט, ויש מהפוסקים שהתירו, מכיון שהעמוד העקום הוא יחידה אחת ישרה רק נוטה, לכן אפשר להחשיב את החוט שיושב על ראש העמוד כיושב על כולו בזוית של העמוד. לפ"ז במה דברים אמורים כאשר החוט שבראשו יושב על עיקרו של העמוד, אבל אם מוסיפים דבר אחר בולט לצידי העמוד, אין לומר שזה כיושב על עיקרו, כי ניכר שהוא בולט לצידי העמוד. וכאמור הוראה זו מקובלת שלא להכשיר דבר כעין זה גם בעירובי הרבנות].

צורת הפתח עקומה שהמשקוף אחרי הפתח

בהמשך המושב היה מקום אחד שהמצאנו שאלה חדשה שלא פגשנו עד היום. אחד מהעמודים התקם מאוד הרבה, ועשו לידו במרחק חצי מטר עמוד אחר שגם הוא הספיק להתעקם לכיוון ההפוך, [במקרה זה כנראה שלא עשו יציקת בטון כראוי], החוט של העירוב שהגיע משמאל היה

ראש עמוד עם וי שהחוט עיקם אותו ויצא לצד

בהמשך הבדיקה נפגשנו גם בבעיה המצויה בישובים, שאנו חוזרים עליה שוב ושוב, כדי שידעו שלא רק אם העירוב קרוע הוא פסול, אלא גם כאשר קושרים את החוטים בראשי העמודים, יתכן שינוי קטן בראש העמוד, שפוסל את כל העירוב. במקרה זה היה שני עמודים שהחוט לא היה מונח כדרכו בתוך הוי של העמוד, אלא היה מלופף על אחד מהשיניים, והחוט היה חוט ברזל שיש לו משיכה חזקה, וגם הברזלים של הוי כנראה היו קצת דקים, והחוט משך את הברזל לצד, עד שהחוט היה מחוץ לעמוד לגמרי. דבר כזה לא מבחינים בהסתכלות רגילה, אבל מי שמתמחה בבדיקת עירובין בצורה מקצועית, יודע להבחין בכך גם ממרחק, וזה לימוד חשוב לקוראי הגליונות "תיקוני עירובין" שלפנינו, שידעו כיצד לבדוק עירוב, כיצד לשים דגש על כל פרט לראות שהוא עשוי כהלכה, ובכך להימנע ממכשול גדול.

חוט העירוב משך את הוי ויצא מהעמוד

האחראי קשר חוטים לגגות וסבר שהגג מחבר אותם

בשלב זה היה נראה לנו שאמנם הבעיות הם מעכבות מעיקר הדין, אך אפשר לתקן אותם בהשקעה לא גדולה מידי, אבל לאחר שהגענו לשליש האחרון של העירוב, גילינו שיצטרכו להשקיע כמה עשרות עמודים חדשים. פתאום בקטע הזה היו כמה מקומות שהחוט היה קשור לגגות של רפתות ולולים, בלי עמוד עירוב כלל, והחוט מהצד אינו כשר כלל. הת"ח שהביא אותנו לישוב דובר עם הבודק של העירוב ושאל אותו איך עושה דבר כזה, הרי זה לא על עמוד של עירוב. והבודק השיב לו בתמימות, שהסבירו לו שהעיקר שיהיה חיבור בין החוטים, אם כך כאשר הוא מחבר את החוט האחד מצד אחד של הגג, ואת החוט האחר מהצד השני הרי יש חיבור בין כל העמודים, חוט גג וחוט! לצערינו כמה שהדבר פשוט לכל מי שמבין את העיקרון של העירוב, שהחוט יוצר צורת הפתח והוא כמשקוף מעל שני העמודים, ולא יצירת חיבור של מעגל חשמלי או מעגל אחר סביב לישוב, מבין שאין שום טעם לחבר חוט לגג. ובכל זאת זה לא פעם ראשונה שאנו מוצאים את הטעות הזו. ובעז"ה בזכות הת"ח שלמדו את הלכות עירובין למעשה במסגרת מוקד העירוב, נזכה לעוד כמה מקומות שיתקנו את העירוב כהלכה, וזכות הרבים תעמוד לנו לצליח בתיקון העירובים ובהעמדת תלמידים רבים, שיזכו את הרבים.

חוט העירוב קשורים לגגות סתם